

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара
Економічний факультет
Кафедра фінансів

КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА

ПРОГРАМА

вибіркової навчальної дисципліни
підготовки бакалаврів

напряму 6.030508 «Фінанси і кредит
(Шифр за ПП 5.16.1в)

спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
(Шифр за ПП 5.8.1в)

Дніпро

2018 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Дробот Ярослав Вікторович, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів.

Обговорено та схвалено науково-методичною комісією за напрямом підготовки/спеціальністю «Фінанси, банківська справа та страхування»

«_____» _____ 2018 року, протокол №_____

ВСТУП

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Капітал підприємства: формування та використання» складена відповідно до СВО ДНУ ОПП Фінанси, банківська справа та страхування.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є процеси формування джерел фінансування капіталу, розподіл цих коштів між різними категоріями активів та використання цих активів для відтворення капіталу.

Міждисциплінарні зв'язки: ґрунтується на вивченні дисциплін «Фінанси», «Економіка підприємства», «Фінанси підприємств», «Фінансово-економічний аналіз».

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Формування власного капіталу підприємства.
2. Формування позикового капіталу підприємства.
3. Використання капіталу підприємства.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Капітал підприємства» є формування системи знань і практичних навичок щодо формування та ефективного використання капіталу підприємств.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Капітал підприємства» є: отримання студентами комплексу знань з теоретичних основ управління капіталом;

вивчення сутності базових категорій теорії капіталу підприємства;

розкриття сутності визначення основних інструментів ефективного формування і використання капіталу підприємств;

вивчення новітніх методичних підходів до діагностування процесів формування і використання капіталу підприємств;

надання знань та вмінь приймати ефективні рішення у сфері формування і використання капіталу підприємства.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

основні джерела залучення капіталу;

методи формування прибутку підприємства;

методи формування пайового капіталу для різних типів підприємства;

непрямі джерела збільшення власних коштів;

способи залучення позикових коштів за рахунок банківського кредиту та за рахунок комерційного (товарного) кредиту;

способи залучення коштів з використанням цінних паперів;

інші джерела залучення фінансових коштів;

способи визначення вартості капіталу підприємства;

види оборотних активів та етапи їх кругообігу;

види основних активів та методи нарахування амортизації;

види нематеріальних активів та особливості їх використання на підприємстві;

способи виплати дивідендів акціонерними товариствами;
напрямки інвестування коштів у зовнішні об'єкти;
методи оцінки ефективності використання капіталу;

вміти:

визначати джерела формування капіталу підприємства;
розрахувати прибуток підприємства;
визначати точку беззбитковості підприємства;
обґрунтовувати способи формування пайового капіталу підприємства;
нараховувати відсотки за позиковими коштами;
визначити найбільш оптимальні джерела залучення позикових коштів;
здійснювати оцінку вартості капіталу підприємства;
визначати потреби підприємства в оборотних коштах;
визначити модель фінансування оборотних коштів;
розрахувати норми і норматив амортизації основних фондів;
прогнозувати очікуваний розмір дивідендів, на майбутній період;
здійснювати оцінку ефективності використання капіталу.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться
90 годин/3 кредити ECTS (для напряму 6.030508);
120 годин/4 кредити ECTS (для спеціальності 072).

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Тема 1. Основи управління капіталом.

Капітал і його види. Головна мета управління капіталом. Основні джерела формування капіталу. Власні кошти. Позикові кошти. Залучення власних коштів для формування статутного фонду підприємства. Основні напрямки вкладення капіталу. Схема руху капіталу підприємства. Відтворення капіталу. Види відтворення капіталу. Механізм управління капіталом підприємства. Інформація як основний засіб та результат роботи з капіталом підприємства.

Тема 2. Формування прибутку підприємства.

Прибуток, як головне джерело власного капіталу підприємства. Формування чистого прибутку підприємства. Дохід (виручка) від реалізації продукції. Чистий дохід (виручка). Валовий прибуток. Прибуток від операційної діяльності. Собівартість реалізованої продукції. Структура ціни на товар. Позареалізаційні доходи. Прибуток до оподаткування. Чистий прибуток. Складові прибутку. Формування прибутку від реалізації продукції (операційної діяльності). Коефіцієнт внеску (валової маржі). Коефіцієнт операційного леверіджа. Розрахунок прибутку на основі аналізу беззбитковості.

Тема 3. Залучення власних коштів для формування зареєстрованого (пайового) капіталу підприємства.

Відмінності господарюючих суб'єктів за організаційно-правовими формами. Фізична особа – підприємець. Приватне підприємство. Товариство з обмеженою

відповідальністю. Товариство з повною відповідальністю. Публічне акціонерне товариство. Приватне акціонерне товариство. Фізична особа. Юридична особа. Особливості формування зареєстрованого (пайового) капіталу підприємств з різними організаційно-правовими формами. Емісійна політика підприємства. Прості й привілейовані акції. Особливості торгівлі акціями. Фондовий ринок. Первинний ринок акцій. Вторинний ринок акцій. Управління акціонерним товариством. Міноритарні акціонери. Рада акціонерів. Реєстр акціонерів. Компанія – реєстратор.

Тема 4. Податкова політика підприємства (Непрямі джерела збільшення власних коштів).

Основні податки й збори. Податкові платежі, що відносяться на собівартість продукції. Податкові платежі, що включаються у ціну продукції. Податкові платежі, що сплачуються за рахунок прибутку. Виплати до фонду соціального страхування. Місцеві податки. Податок на додану вартість. Акцизний податок. Мито. Податок на прибуток. Пільги по експорту. Податкові пільги. Вільні економічні зони. «Ройялти».

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ФОРМУВАННЯ ПОЗИКОВОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Тема 5. Залучення позикових коштів за рахунок банківського кредиту.

Банківський кредит. Функції кредиту. Класифікація банківських кредитів. Лізинговий кредит. Іпотечний кредит. Споживчий кредит. Ломбардний кредит. Контокорентний кредит. Роловерний кредит. Консорціальний кредит. Міжбанківські позики. Бланкові позики. Кредитна лінія. Умови кредитної роботи. Застава. Гарантії. Дисконтна ставка. Документи, які необхідні для одержання кредиту в банку юридичною особою. Відносини банку й клієнта при кредитуванні з використанням застави. Відносини банку й клієнта при кредитуванні з використанням гарантії третьої особи (поручителя). Відносини банку й клієнта при кредитуванні з використанням гарантії страхової компанії. Контроль кредитування. Схеми нарахування відсотків по кредиту. Прості відсотки. Складні відсотки. Відсотки на залишок вкладених коштів.

Тема 6. Залучення позикових коштів за рахунок комерційного (товарного) кредиту.

Комерційний кредит. Відстрочення платежу. Види товарних кредитів. Простий комерційний кредит. Комерційний кредит по відкритому рахунку. Комерційний кредит з оформленням векселя. Комерційний кредит у формі авансу покупця. Комерційний кредит у формі консигнації. Рахунки нарахувань.

Тема 7. Оренда майна (лізинг).

Лізинг. Фінансовий лізинг. Операційний лізинг. Прямий фінансовий лізинг. Зворотний лізинг. Лізингова фірма. Орендар.

Тема 8. Залучення коштів з використанням цінних паперів.

Відмінності цінних паперів. Акція. Облігація. Вексель. Ощадний сертифікат. Інвестиційний сертифікат. Казначейське зобов'язання. Строк обігу. Емітент. Простий вексель. Переказний вексель. Оборот простого векселя. Оборот переказного векселя. Купонний лист. Номінальна вартість цінного папера. Курсова вартість цінного паперу.

Тема 9. Інші джерела залучення фінансових коштів.

Грошові позики небанківських установ. Кошти державних програм і фондів. Кошти недержавних програм і фондів. Податковий кредит. Нетоварні форми кредиторської заборгованості.

Тема 10. Вартість капіталу підприємства.

Визначення загальної потреби в капіталі. Фактори, що впливають на обсяг капіталу. Формування фінансової структури капіталу. Політика формування фінансової структури капіталу. Визначення загальної потреби в капіталі та оцінка вартості капіталу. Оптимізація фінансової структури капіталу. Оцінка позичок. Інфляція та ринкова вартість капіталу. Розрахунок середньозваженої вартості капіталу. Фінансовий леверидж. Ефект фінансового левериджу. Структура капіталу. Фактори, що впливають на структуру капіталу. Вплив структури капіталу на вартість підприємства.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Тема 11. Вкладення коштів в оборотні активи.

Оборотний капітал підприємства. Постійна (системна) частина оборотного капіталу. Змінна (варіативна) частина оборотного капіталу. Матеріальна частина оборотних коштів. Нематеріальна частина оборотних коштів. Запаси сировини й матеріалів для виробництва. Незавершене виробництво. Готова продукція. Товари. Грошові кошти підприємства і їхні еквіваленти. Дебіторська заборгованість. Витрати майбутніх періодів. Кругообіг оборотного капіталу підприємства. Показники оцінки оборотних коштів. Ризики в управлінні оборотним капіталом. Моделі фінансування оборотних активів. Фінансові цикли.

Тема 12. Вкладення коштів в основні активи.

Основні активи. Амортизація необоротних активів. Амортизаційна політика підприємства. Основні фонди. Максимізація потоку власних фінансових коштів. Норма амортизації. Сума амортизаційних відрахувань. Річні амортизаційні відрахування. Прискорена амортизація. Метод рівномірного лінійного нарахування амортизації. Метод прискореного нарахування амортизації. Метод прискореного зниження залишкової вартості активів.

Тема 13. Вкладення коштів у нематеріальні активи.

Нематеріальні активи. Права користування земельними ділянками і природними ресурсами. Патенти. Ліцензії. Ноу-хау. Програмні продукти. Монопольні права й привілеї. Торговельні знаки. Торговельні марки. Бренди. Амортизація нематеріальних активів.

Тема 14. Інвестування коштів у зовнішні об'єкти.

Зовнішні об'єкти бізнесу. Надання кредиту. Придбання цінних паперів. Депозитний внесок у банк. Покупка валюти. Виплата дивідендів акціонерам і прибутку пайовикам. Придбання інформації й вкладення коштів у наукові розробки. Авансові виплати працівникам.

Тема 15. Дивідендна політика підприємства.

Дивідендна політика. Дивіденд. Варіанти дивідендних виплат. Фіксовані дивідендні виплати. Екстра-дивіденди. Виплата дивідендів акціями. Кон'юнктурний цикл. Ринкова вартість акцій. Типи дивідендної політики. Залишкова політика дивідендних виплат. Політика стабільного співвідношення дивідендних виплат.

Політика стабільного розміру дивідендів. Політика постійного зростання розміру дивідендів. Агресивний підхід у дивідендній політиці. Консервативний підхід у дивідендній політиці. Помірний підхід у дивідендній політиці.

Тема 16. Оцінка ефективності використання капіталу.

Дохід від використання капіталу і методи його оцінки. Оцінка доходу від використання капіталу у часі. Період окупності. Чиста приведена вартість. Внутрішня норма доходності. Показники рентабельності та ліквідності капіталу. Оцінка побічної ефективності використання капіталу.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

3.1. Базова література:

1. Бланк И.А. Основы инвестиционного менеджмента [Текст]: в 2 т. Т. 1 / И. А. Бланк. К.: Эльга: SMART BOOK, 2013. – 672 с.
2. Бланк И.А. Основы инвестиционного менеджмента [Текст]: в 2 т. Т. 2 / И. А. Бланк. К.: Эльга: SMART BOOK, 2013. – 560 с.
3. Бригхэм, Ю.Ф. Финансовый менеджмент [Текст]: Экспресс-курс / Ю.Ф. Бригхэм. - СПб.: Питер, 2013. - М.: КноРус, 2013. - 432 с.
4. Капітал підприємства: оцінка та аналіз [Текст]: навчальний посібник // укл. Є.В. Мішенін, О.М.Ковалева. – Суми: ВВП «Мрія»,2016. – 387 с.
5. Финансовый менеджмент: управление капиталом и инвестициями = Analysis for financial management [Текст] /Роберт С. Хиггинс, Маргарита Раймерс ; Пер.с англ. А. Н. Свирид. – М. : Вильямс, 2013. – 464 с.
6. Фінанси підприємств [Текст]: Підручник. К.: КНЕУ Підручник / Поддєрьогін А.М., Білик М.Д., Буряк Л.Д. та ін.; кер. Кол.авт і наук. Ред.. проф. А.М. Поддєрьогін. – восьме вид., перероб. та доп. - К.: КНЕУ, 2013. – 519 с .
7. Фінансовий аналіз [Текст]: навчальний посібник. / За заг. ред. Школьник І. О. [І. О. Школьник, І. М. Боярко, О. В. Дейнека та ін.] – К. : «Центр учбової літератури», 2016. – 368 с.

3.2. Допоміжна література:

1. Аптекарь С. С. Використання управління капіталом як методу регулювання інвестиційних ризиків на валютному ринку [Текст] / С. С. Аптекарь // Економіка промисловості. - 2013. - № 1-2. - С. 123-129.
2. Бланк И.А. Управление использованием капитала [Текст]: К: "Ника-Центр".2002.- 512 с.
3. Бланк И.А. Управление формированием капитала [Текст]: К: "Ника-Центр".2002.- 512 с.
4. Бланк И.А. Управление финансовыми ресурсами [Текст] / И. А. Бланк. М.: Омега, 2010. – 768 с.
5. Бланк И.А. Финансовый менеджмент [Текст]: Учеб. курс – 2-е изд. перераб. и доп. – К. : Эльга, 2007. – 656 с.

6. Бондаренко Л. П. Характерні особливості джерел формування капіталу промислово-фінансових груп [Текст] / Л. П. Бондаренко // Економічний простір. - 2013. - № 71. - С. 105-114.
7. Варічева Р. В. Аналіз оптимальності структури власного капіталу акціонерних товариств: проблеми та перспективи [Текст] / Р. В. Варічева // Вісник соціально-економічних досліджень. - 2012. - Вип. 4. - С. 155-167.
8. Воробйов Ю. М. Фінансовий капітал фінансово-промислових груп в сучасній економіці України [Текст] / Ю. М. Воробйов // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. - 2013. - № 2. - С. 6-11.
9. Дж.К. Ван Хорн Основи управління фінансами [Текст]:. М.. Финансы и статистика, 2003. — 800 с.
10. Економіка підприємства: Підручник [Текст]/ За заг. ред. С.Ф.Покропивного. – К.: КНЕУ, 2009. – 528 с.
11. Катан Л.І. Фінансовий менеджмент [Текст] : навч. посібник / Л.І. Катан, Л.І. Бровко, Н.П. Дуброва, Н.В. Бондарчук. – Суми: «Довкілля», 2009. – 184 с.
Крамаренко Г.О. Фінансовий менеджмент [Текст]: підруч. / Г.О. Крамаренко, О.Є. Чорна. – К.: ЦНЛ, 2006. – 520 с.
12. Ковалев В.В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности.—2-е изд., перераб. и доп.—М.: Финансы и статистика, 2000.—512 с.
13. Методи визначення вартості позикового капіталу підприємства / О. В. Базартінова // Стратегія і механізми регулювання промислового розвитку. - С. 180-188. [Електронний ресурс] Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sim_2011_2011_19
14. Мних О. Б. Дослідження взаємодії різних форм капіталу і управління вартістю підприємства на основі маркетингових і логістичних інструментів [Текст] / О. Б. Мних // Вісник Одеського національного університету. Економіка. - 2013. - Т. 18, Вип. 2. - С. 140-149.
15. Особливості створення вартості власного капіталу в процесі його кругообігу / Т. В. Бондаренко. // Економіка. Управління. Інновації. - 2013. - № 2. [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2013_2_12>
16. Поддєрьогін А.М.Фінансовий менеджмент [Текст]: конспект лекцій/ А. М. Поддєрьогін. – К.:КНЕУ,2010. – 200 с.
17. Управління ресурсами підприємства [Текст]: Навчальний посібник / Під ред. к.е.н. Ю.М.Воробйова, д.е.н. Б.І. Холода. – К.: ЦНЛ, 2004. – 288с
18. Финансовый менеджмент. Теория и практика [Текст]: Учебник / Под ред. Е.С. Стояновой. – 5-е изд., перераб. И доп. - М.: Изд-во Перспектива, 2003. – 656 с.
19. Чиж Н. М. Особливості управління структурою власного капіталу акціонерних товариств [Текст] / Н. М. Чиж // Економічний форум. - 2014. - № 1. - С. 235-240.
20. Чорна О. О. Економічний зміст та проблематика управління капіталом підприємства реального сектору економіки в Україні [Текст] / О. М. Чорна, О. О. Мацнева // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. - 2013. - № 2. - С. 48-56

21. Швиданенко Г.О., Шевчук Н.В. Управління капіталом підприємства [Текст]: Навчальний посібник / Уклад. Г.О. Швиданенко, Н.В. Шевчук – К: КНЕУ, 2007. – 440с.

3.3. Методична література:

1. Дробот Я.В. Конспект лекцій з дисципліни «Капітал підприємства» для студентів напряму «Фінанси і кредит» – додається в НМКД.

2. Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни «Капітал підприємства» (для студентів напряму «Фінанси і кредит») / Укладач: Я.В. Дробот. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2015. – 24 с.

Студентам також рекомендується для самостійного опрацювання відповідна наукова література та періодичні видання.

3.4. Інформаційні ресурси:

1. Державна установа "Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України". Спосіб доступу: <http://smida.gov.ua>

2. Електронна бібліотека українських підручників. Спосіб доступу: <http://www.pidruchniki.ws>

3. Нормативна база (будь-які правові пошукові системи, включно системи, що розташовані на офіційних сайтах в мережі Інтернет відповідних органів).

4. Офіційний сайт Національної бібліотеки ім. Вернадського – www.biblivernad.org.ua.

5. Офіційний сайт Національного банку України www.bank.gov.ua

6. Офіційний сайт Національного Комітету статистики України www.ukrstat.gov.ua

7. Професіонал в сфері фінансов. Спосіб доступу: <http://www.financepro.ru>

8. Менеджмент. Бізнес. – www.management.com.ua.

9. Центр гуманітарних технологій – www.gtmarket.ru.

4. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Підсумкова атестація з навчальної дисципліни «Капітал підприємства» – залік.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Діагностика знань студентів здійснюється з допомогою:

- поточного контролю на семінарських заняттях;
- письмових контрольних робіт

Критерії успішності

Оцінки «відмінно» заслуговує студент (студентка), який (яка) виявив (виявила) всебічні, системні й глибокі знання навчального матеріалу і вміння вільно виконувати передбачені програмою завдання, ознайомлений (ознайомлена) з основною і додатковою літературою. Зазвичай, оцінка «відмінно» ставиться студентам, які засвоїли основні поняття та принципи сучасної економічної теорії, вільно оперують економічними категоріями та інтерпретують графічні економічні моделі, усвідомлюють зв'язки між основними економічними явищами та процесами, творчо та коректно використовують їх при розв'язанні задач.

Оцінки «добре» заслуговує студент (студентка), який (яка) виявив (виявила) повне знання навчального матеріалу, успішно виконав (виконала) передбачені програмою завдання, засвоїв (засвоїла) рекомендовану основну літературу. Як правило, оцінка «добре» виставляється студентам, які засвідчили системні знання понять та принципів економічної теорії і здатні до їх самостійного поповнення та оновлення під час подальшої навчальної роботи і професійної діяльності. Одночасно вони допустили певні неточності, пропуски, помилки, які зумовили некоректність окремих результатів та висновків.

Оцінки «задовільно» заслуговує студент, який виявив знання основного навчального матеріалу в обсязі, потрібному для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією, частково впорався з виконанням передбачених програмою завдань, ознайомлений із частиною рекомендованої основної літератури. Зазвичай, оцінка «задовільно» виставляється студентам, які допустили суттєві помилки в усних відповідях та при виконанні завдань контрольних робіт, мали серйозні труднощі у спробах усунути ці помилки самостійно.

Оцінки «відмінно», «добре», «задовільно» еквівалентні оцінці «зараховано».

Оцінка «незадовільно» виставляється студентові, який виявив значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу, допустив грубі помилки у виконанні передбачених програмою завдань, незнайомий з основною літературою. Як правило, «незадовільна» оцінка виставляється студентам, у яких відсутні знання базових положень сучасної економічної теорії або їх недостатньо для продовження навчання чи початку професійної діяльності.

Оцінка «незадовільно» еквівалентна оцінці «незараховано».